

สรุปผลการวิจัย อภิปรายผลและข้อเสนอแนะ

การวิจัยเรื่องนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาสภาพและปัญหาของการพัฒนาหลักสูตร
ในโรงเรียนร่วมพัฒนาการใช้หลักสูตร สังกัดกรมสามัญศึกษา โดยใช้แบบสอบถามจำนวน
2 ฉบับ ซึ่งมีลักษณะเป็นแบบสำรวจรายการ (Check list) และแบบปลายเปิด
(Open ended) โดยผู้วิจัยสร้างขึ้นเองเป็นเครื่องมือในการเก็บรวบรวมข้อมูล ประชากร
ที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้คือโรงเรียนร่วมพัฒนาการใช้หลักสูตร สังกัดกรมสามัญศึกษา จำนวน
162 โรงเรียน ประกอบด้วยผู้ให้ข้อมูลคือ ผู้บริหาร จำนวน 162 คน และหัวหน้ากลุ่ม/หมวด
วิชา จำนวน 810 คน รวมทั้งสิ้นจำนวน 972 คน ผู้วิจัยได้เก็บรวบรวมข้อมูลทางไปรษณีย์
และได้แบบสอบถามคืนจากผู้ให้ข้อมูล จำนวน 854 ฉบับ คิดเป็นร้อยละ 87.86 เป็นของ
ผู้บริหาร จำนวน 135 ฉบับ คิดเป็นร้อยละ 83.33 และหัวหน้ากลุ่ม/หมวดวิชา จำนวน
719 ฉบับ คิดเป็นร้อยละ 88.76 ในการวิเคราะห์ข้อมูล ผู้วิจัยวิเคราะห์โดยการแจกแจง
ความถี่ หาค่าร้อยละ แล้วนำเสนอในรูปตารางประกอบคำบรรยาย

สรุปผลการวิจัย

จากผลการวิเคราะห์ข้อมูล สรุปผลการวิจัยได้ดังนี้

1. สภาพภาพของผู้ตอบแบบสอบถาม

1.1 ผู้บริหาร ส่วนใหญ่เป็นเพศชาย มีอายุระหว่าง 41-50 ปี อาศัยการ
21 ปีขึ้นไป ประสบการณ์ในตำแหน่งผู้บริหารประมาณ 5-10 ปี มีวุฒิทางการศึกษาในระดับ
ปริญญาตรี และมีความรู้เกี่ยวกับการพัฒนาหลักสูตรท้องถิ่นโดยส่วนใหญ่เคยเข้ารับการอบรมจาก
เขตการศึกษา

1.2 หัวหน้ากลุ่ม/หมวดวิชา ส่วนใหญ่เป็นเพศชาย มีอายุระหว่าง 31-40 ปี
อาศัยการ ระหว่าง 11-15 ปี มีวุฒิทางการศึกษาในระดับปริญญาตรี ส่วนใหญ่ปฏิบัติการสอน
อยู่ในกลุ่มพัฒนาคุณภาพ และในระดับมัธยมศึกษาตอนต้น มีความรู้เกี่ยวกับการพัฒนาหลักสูตร
ท้องถิ่นโดยส่วนใหญ่ศึกษาจากตำราและเอกสารด้วยตนเอง

2. สภาพของการพัฒนาหลักสูตร ในโรงเรียนร่วมพัฒนาการใช้หลักสูตร

2.1 การสนับสนุนส่งเสริมการพัฒนาหลักสูตรท้องถิ่น

การกำหนดนโยบาย โรงเรียนส่วนใหญ่กำหนดนโยบายโดยยึดหลักการ สอดคล้องกับสภาพความพร้อมของโรงเรียนและสนองความสนใจ ความถนัดและความสามารถ ของนักเรียน โดยมีคณะกรรมการวิชาการโรงเรียน เป็นผู้มีส่วนร่วมในการกำหนดนโยบาย

การเตรียมบุคลากร โรงเรียนส่วนใหญ่ได้จัดเตรียมบุคลากรโดยจัดประชุมชี้แจงเกี่ยวกับหลักสูตรและให้ครูศึกษาเอกสารหลักสูตรฉบับปรับปรุง หัวหน้ากลุ่ม/หมวดวิชา ส่วนใหญ่มีส่วนร่วมในการเตรียมบุคลากรในฐานะเป็นหัวหน้ากลุ่ม/หมวดวิชา และเป็นผู้ให้ คำปรึกษาแนะนำแก่ครู

การเตรียมสถานที่ โรงเรียนทุกโรงเรียนมีการจัดเตรียมสถานที่เพื่ออำนวยความสะดวกแก่ครูในการจัดกิจกรรมการเรียนการสอนโดยการปรับปรุงอาคารสถานที่และบริเวณ ภายในโรงเรียนให้สะดวกต่อการจัดกิจกรรม หัวหน้ากลุ่ม/หมวดวิชาส่วนใหญ่มีส่วนร่วมในการ เตรียมสถานที่โดยจัดเตรียมสถานที่ที่ใช้สอนและมีกิจปฏิบัติงานของนักเรียนในโรงเรียน

การเตรียมงบประมาณ โรงเรียนส่วนใหญ่มีการจัดเตรียมงบประมาณ ค่าเนื้องานพัฒนาหลักสูตร โดยได้วางแผนจัดทำงบประมาณและมีการจัดตั้งคณะกรรมการ รับผิดชอบ

การจัดทำข้อมูลพื้นฐาน โรงเรียนส่วนใหญ่มีการจัดทำข้อมูลพื้นฐาน เพื่อใช้ในการพัฒนาหลักสูตร โดยมีการจัดเก็บรวบรวมข้อมูลพื้นฐานของท้องถิ่น และจัดให้มี แบบสำรวจข้อมูลพื้นฐาน สำหรับผู้มีส่วนร่วมในการจัดทำข้อมูลพื้นฐานส่วนใหญ่ ได้แก่ ครูอาจารย์ในโรงเรียน

การประชาสัมพันธ์หลักสูตร โรงเรียนทุกโรงได้จัดให้มีการประชาสัมพันธ์หลักสูตรในโรงเรียน โดยจัดประชุมชี้แจงเกี่ยวกับหลักสูตรให้แก่ักเรียน ครูและผู้บริหาร หัวหน้ากลุ่ม/หมวดวิชาส่วนใหญ่มีส่วนร่วมในการประชาสัมพันธ์หลักสูตร โดยดำเนินการจัดประชุมชี้แจงแก่ครู และจัดทำเอกสาร สื่อ วัสดุเผยแพร่

การจัดหาวัสดุหลักสูตร โรงเรียนทุกโรงมีการสนับสนุนจัดหาวัสดุหลักสูตรไว้สำหรับบริการแก่ครูผู้สอน โดยวัสดุหลักสูตรส่วนใหญ่จะได้รับแจกจากกรมวิชาการและโรงเรียนจัดซื้อเอง หัวหน้ากลุ่ม/หมวดวิชาส่วนใหญ่มีส่วนร่วมในการจัดหาวัสดุหลักสูตร โดยวางแผนดำเนินการจัดหา จัดทำและขอรับบริจาคจากหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง

การใช้ทรัพยากรท้องถิ่น โรงเรียนส่วนใหญ่มีการนำทรัพยากรท้องถิ่นมาใช้ในการพัฒนาหลักสูตร โดยจัดประชุมชี้แจงให้ความรู้ ความเข้าใจเกี่ยวกับการนำทรัพยากรท้องถิ่นมาใช้เป็นปัจจัยประกอบการเรียนการสอน และเชิญวิทยากรท้องถิ่นมาให้ความรู้แก่ครู หัวหน้ากลุ่ม/หมวดวิชาส่วนใหญ่มีส่วนร่วมในการใช้ทรัพยากรท้องถิ่น โดยการเลือกใช้วัสดุจากท้องถิ่น มีการสำรวจแหล่งทรัพยากรท้องถิ่น และเชิญวิทยากรท้องถิ่นมาให้ความรู้แก่ครู

การนิเทศติดตามผล โรงเรียนส่วนใหญ่มีการนิเทศติดตามผลการดำเนินงานพัฒนาหลักสูตรท้องถิ่น โดยการจัดประชุมสัมมนา การสังเกตการสอน และการให้คำปรึกษา แนะนำเป็นรายบุคคล

การติดตามประเมินผล โรงเรียนส่วนใหญ่มีการติดตามประเมินผลการปฏิบัติ การสอนของครู โดยส่วนใหญ่ใช้วิธีการสอบถามจากนักเรียนและครูผู้สอน ศึกษาจากเอกสาร สรุปรายงานผลการเรียนของนักเรียน และสอบถามจากบุคคลที่เกี่ยวข้อง

2.2 การดำเนินงานพัฒนาหลักสูตรระดับท้องถิ่น

การปรับกิจกรรมการเรียนการสอน โรงเรียนส่วนใหญ่มีการส่งเสริมให้ครู ปรับกิจกรรมการเรียนการสอนเพื่อให้สอดคล้องกับสภาพและความต้องการของท้องถิ่น โดย

ส่วนใหญ่ให้คำปรึกษาแนะนำแก่ครู จัดประชุมให้ความรู้แก่ครูและจัดเอกสารการปรับกิจกรรม
บริการแก่ครู นอกจากนี้โรงเรียนส่วนใหญ่มีการปรับกิจกรรมการเรียนการสอน โดยศึกษาหลักสูตร
รายวิชาและจัดทำแผนการสอนโดยปรับกิจกรรมที่กำหนดในหลักสูตรให้สอดคล้องกับความต้องการ
ของท้องถิ่น สำหรับผู้มีส่วนร่วมในการปรับกิจกรรมการเรียนการสอน ส่วนใหญ่ได้แก่
ครูผู้สอนในกลุ่มวิชา

การปรับหรือเพิ่มเติมรายละเอียดเนื้อหา โรงเรียนส่วนใหญ่มีการส่งเสริม
ให้ครูปรับหรือเพิ่มเติมรายละเอียดเนื้อหาจากคำอธิบายรายวิชา โดยให้คำปรึกษาแนะนำแก่ครู
และจัดเอกสารคำราเกี่ยวกับการปรับรายละเอียดเนื้อหาวิชาบริการแก่ครู นอกจากนี้โรงเรียน
ส่วนใหญ่มีการปรับหรือเพิ่มเติมรายละเอียดเนื้อหาจากคำอธิบายรายวิชา โดยจัดทำแผนการสอน
และศึกษาจุดประสงค์ เนื้อหา กิจกรรมและคาบเวลาเรียนที่กำหนดไว้ในคำอธิบายรายวิชาใน
หลักสูตรแม่บท สำหรับผู้มีส่วนร่วมในการปรับหรือเพิ่มเติมรายละเอียดเนื้อหา ส่วนใหญ่ได้แก่
ครูผู้สอนในกลุ่มวิชา

การเลือกใช้ ปรับปรุงเพิ่มเติมสื่อ โรงเรียนทุกโรงเรียนมีการส่งเสริมให้ครู
เลือกใช้ ปรับปรุงเพิ่มเติมสื่อ โดยจัดรวบรวมสื่อเอกสารหรือหนังสือที่มีเนื้อหาสาระเกี่ยวข้อง
ไว้บริการแก่ครูและส่งเสริมให้ครูนำทรัพยากรที่มีอยู่ในท้องถิ่นมาใช้เป็นสื่อ นอกจากนี้โรงเรียน
ส่วนใหญ่มีการเลือกใช้ ปรับปรุงเพิ่มเติมสื่อ โดยการสำรวจรวบรวมสื่อ เอกสารหรือหนังสือที่มี
เนื้อหาสาระเกี่ยวข้องและวิเคราะห์จุดประสงค์ คำอธิบายรายวิชาและคาบเวลาเรียน สำหรับ
ผู้มีส่วนร่วมในการเลือกใช้ ปรับปรุงเพิ่มเติมสื่อ ส่วนใหญ่ได้แก่ครูผู้สอนในกลุ่มวิชา

การจัดทำสื่อการเรียนการสอนขึ้นใหม่ โรงเรียนทุกโรงเรียนมีการส่งเสริมให้
ครูจัดทำสื่อการเรียนการสอนขึ้นใหม่ โดยจัดงบประมาณให้ดำเนินการและจัดเอกสารแนวทาง
การจัดทำสื่อไว้บริการแก่ครู นอกจากนี้โรงเรียนส่วนใหญ่ได้จัดทำสื่อการเรียนการสอนขึ้นใหม่
โดยวิเคราะห์จุดประสงค์ของรายวิชา ขอบเขตเนื้อหาสาระ คาบเวลาเรียน สำหรับผู้มีส่วนร่วม
ในการจัดทำสื่อการเรียนการสอนขึ้นใหม่ ส่วนใหญ่ได้แก่ครูผู้สอนในกลุ่มวิชา ส่วนประเภทของ
สื่อที่จัดทำขึ้นใหม่ ส่วนใหญ่ได้แก่ แบบฝึกหัด คู่มือการเรียนการสอน และหนังสือ
เสริมประสบการณ์

การจัดทำเนื้อหา/รายวิชาชั้นใหม่ โรงเรียนส่วนใหญ่มีการส่งเสริมให้
ครูจัดทำเนื้อหา/รายวิชาชั้นใหม่ โดยเชิญวิทยากรมาบรรยายเกี่ยวกับแนวทางการจัดทำ
เนื้อหา/รายวิชาชั้นใหม่และจัดสรรงบประมาณสนับสนุนการดำเนินการ นอกจากนี้ยังพบว่า
โรงเรียนส่วนใหญ่ไม่ได้ดำเนินการจัดทำเนื้อหา/รายวิชาชั้นใหม่ อย่างไรก็ตามในโรงเรียนที่
มีการจัดทำเนื้อหา/รายวิชาชั้นใหม่ ส่วนใหญ่ดำเนินการโดยกำหนดจุดประสงค์ของเนื้อหา
รายวิชาและกำหนดเนื้อหาความรู้และทักษะที่จะให้เรียน สำหรับผู้มีส่วนร่วมในการจัดทำเนื้อหา
รายวิชาใหม่ ส่วนใหญ่ได้แก่ครูผู้สอนในกลุ่มวิชา ในด้านการกำหนดความเหมาะสมของเนื้อหาที่
จัดทำชั้นใหม่ ส่วนใหญ่กำหนดความเหมาะสมกับวัยและความสามารถของนักเรียนและกำหนด
ความเหมาะสมกับระดับชั้นเรียน

การเสนอขออนุมัติหลักสูตร ในลักษณะการปรับปรุงกรรมการเรียนการสอน
การปรับหรือเพิ่มเติมรายละเอียดเนื้อหา การปรับสื่อการเรียนการสอน การจัดทำสื่อการเรียน
การสอนใหม่ และการจัดทำเนื้อหา/รายวิชาใหม่ โรงเรียนส่วนใหญ่มีการเสนอแนะให้ครูปฏิบัติ
ตามระเบียบกระทรวงศึกษาธิการ นอกจากนี้ยังพบว่าโรงเรียนส่วนใหญ่ไม่ได้ดำเนินการขออนุมัติ
หลักสูตร ในลักษณะการปรับปรุงกรรมการเรียนการสอน การปรับหรือเพิ่มเติมรายละเอียดเนื้อหา
การปรับสื่อการเรียนการสอน การจัดทำสื่อการเรียนการสอน และการจัดทำเนื้อหา/รายวิชาใหม่
 อย่างไรก็ตามในโรงเรียนที่มีการขออนุมัติหลักสูตร ส่วนใหญ่เสนอผ่านการพิจารณาจาก
คณะกรรมการภายในกลุ่มหรือหมวดวิชา คณะกรรมการวิชาการโรงเรียนและผู้บริหารโรงเรียน

3. ปัญหาของการพัฒนาหลักสูตร ในโรงเรียนร่วมพัฒนาการใช้หลักสูตร

จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

3.1 ปัญหาการสนับสนุนส่งเสริมการพัฒนาหลักสูตรระดับท้องถิ่น

การกำหนดนโยบาย ผู้บริหารส่วนใหญ่มีปัญหาในการกำหนดนโยบาย
ปัญหาที่พบส่วนใหญ่คือ ความไม่พร้อมของโรงเรียนในด้านบุคลากร และความไม่พร้อมในแหล่ง
วิชาการ สถานประกอบการและสถานประกอบอาชีพ

การเตรียมบุคลากร ผู้บริหารส่วนใหญ่มีปัญหาในการเตรียมบุคลากรในการดำเนินงานพัฒนาหลักสูตร ปัญหาที่พบส่วนใหญ่คือ ครูขาดความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับการพัฒนาหลักสูตรท้องถิ่นและบุคลากรมีไม่เพียงพอ สำหรับหัวหน้ากลุ่ม/หมวดวิชา ส่วนใหญ่มีปัญหาในเรื่องขาดทักษะในการปฏิบัติงาน และขาดงบประมาณสนับสนุนในการเตรียมบุคลากร

การเตรียมสถานที่ ผู้บริหารส่วนใหญ่มีปัญหาในการเตรียมสถานที่ ปัญหาที่พบส่วนใหญ่คือ ขาดอาคารสถานที่ใช้สอนและฝึกปฏิบัติงานและขาดงบประมาณในการปรับปรุงอาคารสถานที่ สำหรับหัวหน้ากลุ่ม/หมวดวิชา ส่วนใหญ่ไม่มีปัญหาในการเตรียมสถานที่ ที่มีปัญหาได้แก่ ขาดงบประมาณในการปรับปรุง อาคารสถานที่ และระยะเวลาในการเตรียมสถานที่ มีไม่เพียงพอ

การเตรียมงบประมาณ ผู้บริหารส่วนใหญ่มีปัญหาในการเตรียมงบประมาณ เพื่อใช้ดำเนินงานพัฒนาหลักสูตรท้องถิ่น ปัญหาที่พบส่วนใหญ่คือ งบประมาณไม่เพียงพอ ได้รับงบประมาณล่าช้า และไม่ได้รับการสนับสนุนจากหน่วยงานต้นสังกัด

การจัดทำข้อมูลพื้นฐาน ผู้บริหารส่วนใหญ่มีปัญหาในการจัดทำข้อมูลพื้นฐาน ปัญหาที่พบส่วนใหญ่คือ ครูขาดความรู้และประสบการณ์ในการจัดเก็บรวบรวมข้อมูล และครูไม่เข้าใจขั้นตอนการจัดทำเพราะขาดความรู้และประสบการณ์ สำหรับหัวหน้ากลุ่ม/หมวดวิชา ส่วนใหญ่มีปัญหาในเรื่องขาดความรู้และประสบการณ์ในการเก็บรวบรวมข้อมูล และขาดทักษะในการปฏิบัติงาน

การประชาสัมพันธ์หลักสูตร ผู้บริหารส่วนใหญ่มีปัญหาในการประชาสัมพันธ์หลักสูตร ปัญหาที่พบส่วนใหญ่คือ ขาดบุคลากรที่มีความรู้ในด้านประชาสัมพันธ์และไม่มีเวลาที่จะประชาสัมพันธ์ จึงไม่สามารถทำได้อย่างต่อเนื่อง สำหรับหัวหน้ากลุ่ม/หมวดวิชา ส่วนใหญ่ไม่มีปัญหา ที่มีปัญหาได้แก่ขาดเทคนิคในการประชาสัมพันธ์ และขาดงบประมาณดำเนินการ

การจัดหาวัสดุหลักสูตร ผู้บริหารส่วนใหญ่มีปัญหาในการจัดหาวัสดุหลักสูตร ปัญหาที่พบส่วนใหญ่คือ งบประมาณมีไม่เพียงพอและครูขาดทักษะในการปฏิบัติงาน สำหรับหัวหน้ากลุ่ม/หมวดวิชา ส่วนใหญ่มีปัญหาในเรื่องขาดงบประมาณสนับสนุน และขาดความร่วมมือจากเพื่อนร่วมงาน

การใช้ทรัพยากรท้องถิ่น ผู้บริหารส่วนใหญ่มีปัญหาในการใช้ทรัพยากรท้องถิ่น ปัญหาที่พบส่วนใหญ่คือ ขาดการวางแผนในการใช้ทรัพยากรท้องถิ่น และขาดข้อมูลเกี่ยวกับแหล่งทรัพยากรท้องถิ่น สำหรับหัวหน้ากลุ่ม/หมวดวิชา ส่วนใหญ่ไม่มีปัญหาในการใช้ทรัพยากรท้องถิ่น ที่มีปัญหาได้แก่ วิทยากรท้องถิ่นขาดเทคนิคและทักษะในการถ่ายทอดความรู้วิชาอาชีพให้แก่นักเรียน และขาดความร่วมมือจากสถานประกอบการ สถานประกอบอาชีพอิสระในท้องถิ่น

การนิเทศติดตามผล ผู้บริหารส่วนใหญ่มีปัญหาในการนิเทศติดตามผลการดำเนินงานพัฒนาหลักสูตรท้องถิ่น ปัญหาที่พบส่วนใหญ่คือ ขาดความรู้และทักษะในการสร้างเครื่องมือนิเทศ และขาดบุคลากรในการนิเทศ สำหรับหัวหน้ากลุ่ม/หมวดวิชา ส่วนใหญ่ไม่มีปัญหาในการนิเทศติดตามผล ที่มีปัญหาได้แก่ ระยะเวลาในการปฏิบัติงานมีไม่เพียงพอ และขาดความรู้และทักษะในการนิเทศ

การติดตามประเมินผล ผู้บริหารส่วนใหญ่มีปัญหาในการติดตามประเมินผล การปฏิบัติการสอน ปัญหาที่พบส่วนใหญ่คือ ขาดเครื่องมือสำหรับการติดตามประเมินผล และไม่มีเวลาเพียงพอที่จะดำเนินการ

จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

3.2 ปัญหาการดำเนินงานพัฒนาหลักสูตรระดับท้องถิ่น

การปรับกิจกรรมการเรียนการสอน ผู้บริหารส่วนใหญ่มีปัญหาในการส่งเสริมให้ครูปรับกิจกรรมการเรียนการสอน ปัญหาที่พบส่วนใหญ่คือ ครูมีความรู้ในการจัดกิจกรรมการเรียนการสอนไม่เพียงพอ และเอกสารค้นคว้าเกี่ยวกับการปรับกิจกรรมไม่เพียงพอ สำหรับหัวหน้ากลุ่ม/หมวดวิชา ส่วนใหญ่มีปัญหาในการดำเนินการปรับกิจกรรมการเรียนการสอน ปัญหาที่พบส่วนใหญ่คือ เอกสารค้นคว้าเกี่ยวกับการปรับกิจกรรมการเรียนการสอนไม่เพียงพอ และขาด

การเสนอแนะแนวทางในการปรับปรุงกรรมการเรียนการสอนที่ถูกต้อง

การปรับหรือเพิ่มเติมรายละเอียดเนื้อหา ผู้บริหารส่วนใหญ่มีปัญหาในการส่งเสริมให้ครูปรับหรือเพิ่มเติมรายละเอียดเนื้อหาจากคำอธิบายรายวิชา ปัญหาที่พบส่วนใหญ่คือ ครูไม่เข้าใจขั้นตอน วิธีการในการปรับเนื้อหา และขาดผู้เชี่ยวชาญในเนื้อหาวิชามาให้คำแนะนำแก่ครู สำหรับหัวหน้ากลุ่ม/หมวดวิชา ส่วนใหญ่มีปัญหาในการดำเนินการปรับหรือเพิ่มเติมรายละเอียดเนื้อหาจากคำอธิบายรายวิชา ปัญหาที่พบส่วนใหญ่คือ ขาดเอกสารในการค้นคว้าและขาดผู้เชี่ยวชาญในเนื้อหาวิชามาให้คำแนะนำ

การเลือกใช้ ปรับปรุงเพิ่มเติมสื่อ ผู้บริหารส่วนใหญ่มีปัญหาในการส่งเสริมให้ครูเลือกใช้ปรับปรุงเพิ่มเติมสื่อที่มีอยู่แล้ว ปัญหาที่พบส่วนใหญ่คือ ขาดข้อมูลสนับสนุนการสำรวจและรวบรวมสื่อ และไม่สามารถเสนอเกณฑ์การวิเคราะห์สื่อที่เหมาะสมได้ สำหรับหัวหน้ากลุ่ม/หมวดวิชา ส่วนใหญ่มีปัญหาในการดำเนินการเลือกใช้ ปรับปรุงเพิ่มเติมสื่อที่มีอยู่แล้ว ปัญหาที่พบส่วนใหญ่คือ การสำรวจและรวบรวมสื่อที่เกี่ยวข้องยังทำได้ไม่สมบูรณ์ และขาดการส่งเสริมการเลือกใช้ ปรับปรุงเพิ่มเติมสื่อในโรงเรียน

การจัดทำสื่อการเรียนการสอนชิ้นใหม่ ผู้บริหารส่วนใหญ่มีปัญหาในการส่งเสริมให้ครูจัดทำสื่อชิ้นใหม่ ปัญหาที่พบส่วนใหญ่คือ ขาดแหล่งค้นคว้าทางวิชาการและครูมีความรู้เกี่ยวกับการจัดทำสื่อการเรียนการสอนไม่เพียงพอ สำหรับหัวหน้ากลุ่ม/หมวดวิชา ส่วนใหญ่มีปัญหาในการดำเนินการจัดทำสื่อชิ้นใหม่ ปัญหาที่พบส่วนใหญ่คือ ขาดแหล่งค้นคว้าทางวิชาการและขาดการแนะนำชี้แจงเกี่ยวกับขั้นตอนในการจัดทำสื่อการเรียนการสอน

การจัดทำเนื้อหา/รายวิชาใหม่ ผู้บริหารส่วนใหญ่มีปัญหาในการส่งเสริมให้ครูจัดทำเนื้อหา/รายวิชาใหม่ ปัญหาที่พบส่วนใหญ่คือ ขาดแหล่งค้นคว้าทางวิชาการ และครูไม่มีเวลาเพียงพอที่จะดำเนินการ สำหรับหัวหน้ากลุ่ม/หมวดวิชา ส่วนใหญ่มีปัญหาในการดำเนินการจัดทำเนื้อหา/รายวิชาใหม่ ปัญหาที่พบส่วนใหญ่คือ ขาดแหล่งค้นคว้าทางวิชาการ และขาดผู้แนะนำแนวทางในการดำเนินงานที่ถูกต้อง

การเสนอขออนุมัติหลักสูตร โรงเรียนส่วนใหญ่ไม่มีปัญหาในการเสนอแนะ และการดำเนินการขออนุมัติหลักสูตร อย่างไรก็ตามในโรงเรียนที่มีปัญหา ปัญหาที่พบส่วนใหญ่ ได้แก่ ความล่าช้าในการดำเนินการ และขั้นตอนการดำเนินการไม่ชัดเจน

อภิปรายผลการวิจัย

จากผลการวิจัยสภาพและปัญหาของการพัฒนาหลักสูตร ในโรงเรียนร่วมพัฒนา การใช้หลักสูตร สังกัดกรมสามัญศึกษา มีประเด็นที่ควรนำมาอภิปรายผลดังนี้

1. การสนับสนุนส่งเสริมการพัฒนาหลักสูตรระดับท้องถิ่น

การกำหนดนโยบาย ผลการวิจัยพบว่า โรงเรียนส่วนใหญ่กำหนดนโยบายโดยคำนึงถึงความพร้อมของโรงเรียนเป็นหลัก เป็นการไม่สอดคล้องกับแนวทางหลักสูตรฉบับปรับปรุง พ.ศ. 2533 ซึ่งระบุไว้ว่าให้หลักสูตรส่งเสริมผู้บริหารโรงเรียน ครูอาจารย์ให้สามารถจัดการศึกษาสนองความต้องการของนักเรียน ผู้ปกครองและท้องถิ่นและส่งเสริมความถนัด ความสามารถของนักเรียนแต่ละบุคคล ถึงขีดสูงสุดตามศักยภาพที่มีอยู่ (พะยอม แก้วกำเนิด, 2533) เมื่อเป็นดังนี้โรงเรียนจึงควรกำหนดนโยบายโดยพิจารณาความต้องการของนักเรียน ผู้ปกครอง สภาพชีวิต อาชีพ เศรษฐกิจและสังคมท้องถิ่นเป็นสำคัญ ส่วนในด้านปัญหา ผลการวิจัยพบว่าปัญหาที่สำคัญคือ ความไม่พร้อมของโรงเรียนด้านบุคลากร ผู้วิจัยเห็นว่าโรงเรียนควรรหาแนวทางแก้ไข โดยการพัฒนาบุคลากรในโรงเรียนให้มีความรู้ความสามารถ โดยส่งเสริมให้บุคลากรเข้ารับการอบรมในโอกาสต่าง ๆ

การเตรียมบุคลากร ผลการวิจัยพบว่าโรงเรียนส่วนใหญ่ใช้วิธีจัดประชุมชี้แจงเกี่ยวกับหลักสูตรโดยหัวหน้ากลุ่ม/หมวดวิชามีส่วนร่วมในการจัดเตรียมโดยเป็นผู้ให้คำปรึกษาแนะนำ ซึ่งถูกต้องเป็นไปตามหลักการที่ควรจะให้มีการสัมมนาครู อาจารย์ให้มีความรู้ความเข้าใจในเรื่องหลักสูตร (กรมสามัญศึกษา หน่วยงานพิเศษ, 2534) ในด้านปัญหาที่พบคือ ครูขาดความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับการพัฒนาหลักสูตรท้องถิ่น ถึงแม้โรงเรียนจะได้ดำเนินการส่งเสริมพัฒนาครูด้วยการจัดประชุมชี้แจงแก่ครูก็ตาม แต่ก็ยังมีอีกหลายวิธีที่โรงเรียนควรส่งเสริมควบคู่กันไป เช่น จัดบริการด้านเอกสารที่เกี่ยวข้องไว้บริการให้ครูได้ศึกษาเพิ่มเติม จัดให้ครู

เข้ารับการอบรม จัดประชุมเชิงปฏิบัติการ หรือเชิญวิทยากรจากภายนอกมาให้ความรู้แก่ครู ซึ่งหลักสูตรฉบับปรับปรุงให้ความสำคัญมากโดยให้โรงเรียนประสานงานกับชุมชนหรือหน่วยงาน ภายนอกเข้ามามีส่วนช่วยเหลือครูในการดำเนินการพัฒนาหลักสูตรในระดับโรงเรียน โรงเรียน ควรได้มีการวางแผน เตรียมการล่วงหน้าและควรดำเนินการในหลายวิธีควบคู่กันไป ก็จะช่วย ลดปัญหาลงได้

การเตรียมสถานที่ ผลการวิจัยพบว่า โรงเรียนทุกโรงได้จัดเตรียมสถานที่โดย ปรับปรุง อาคารสถานที่และบริเวณภายในโรงเรียนให้สะดวกต่อการจัดกิจกรรมการเรียนการสอน โดยหัวหน้ากลุ่ม/หมวดวิชามีส่วนร่วมในการจัดเตรียมสถานที่ ปัญหาที่พบคือโรงเรียนขาดอาคาร สถานที่ใช้สอนและมีกฏปฏิบัติงาน ปัญหานี้ผู้วิจัยมีความเห็นว่าผู้บริหารโรงเรียนควรมีการประสานงาน กับแหล่งวิทยากร สถานประกอบการ และสถานประกอบอาชีพในท้องถิ่นเพื่อขอรับการสนับสนุน ในการขอใช้อาคาร สถานที่ภายนอกโรงเรียนเพื่อให้นักเรียนได้มีสถานที่ฝึกปฏิบัติงาน ดังที่ จุดมุ่งหวังประการหนึ่งของหลักสูตรปรับปรุง กล่าวไว้ว่าการจัดกระบวนการเรียนการสอนใช้ ทรัพยากรท้องถิ่นเข้ามามีส่วนช่วยอย่างใกล้ชิด ทรัพยากรท้องถิ่น คือทรัพยากรธรรมชาติ ทรัพยากรที่มนุษย์สร้างขึ้นคือโรงงาน สถานที่ประกอบการ ทรัพยากรมนุษย์ คือวิทยากร วิชาการต่าง ๆ อาชีพต่าง ๆ รวมถึงกิจกรรมโครงการตามแผนพัฒนาท้องถิ่นด้วย (พะยอม แก้วกำเนิด, 2533)

การเตรียมงบประมาณ ผลการวิจัยพบว่าโรงเรียนส่วนใหญ่ได้จัดเตรียม งบประมาณโดยมีการวางแผนจัดทำ ด้านปัญหาพบว่างบประมาณมีไม่เพียงพอ ผู้บริหารจึงควรแก้ไข หรือปรับปรุงด้วยการกำหนดคนโอบายไว้แผนให้ชัดเจน ของงบประมาณเพิ่มเติมจากหน่วยงานเจ้า เจ้าสังกัด ขอรับการสนับสนุนจากหน่วยงานของรัฐ/เอกชน รวมทั้งสังคมในท้องถิ่น โดยผู้บริหาร ต้องมีการจัดทำแผนและควบคุมการใช้จ่ายการเงินของโรงเรียนให้รัดกุม ประหยัดและมี ประสิทธิภาพมากที่สุด

การจัดทำข้อมูลพื้นฐาน ผลการวิจัยพบว่าโรงเรียนส่วนใหญ่ได้มีการจัดทำข้อมูล พื้นฐานโดยมีการจัดเก็บรวบรวมข้อมูลพื้นฐานในท้องถิ่น โดยครู อาจารย์มีส่วนร่วมในการจัดทำ ด้านปัญหาพบว่าครูขาดความรู้และประสบการณ์ในการจัดเก็บรวบรวมข้อมูล ปัญหาที่พบมีแนวทาง

แก้ไขคือโรงเรียนควรจัดให้ความรู้แก่ครูถึงวิธีการจัดเก็บรวบรวมข้อมูลอย่างเป็นระบบ ถูกวิธี และเป็นขั้นตอนเพื่อให้ครูดำเนินการไปได้โดยราบรื่น เนื่องจากข้อมูลพื้นฐานในท้องถิ่นเป็นสิ่งจำเป็นที่โรงเรียนต้องมีและจัดเก็บไว้เพื่อเป็นพื้นฐานสำหรับการพัฒนาหลักสูตรไม่ว่าจะเป็นการจัดทำหลักสูตรใหม่หรือการปรับปรุงหลักสูตรที่มีอยู่แล้วให้เหมาะสมยิ่งขึ้น แหล่งข้อมูลที่สำคัญแบ่งได้ 2 ประเภทคือข้อมูลเกี่ยวกับสภาพและปัญหาของชุมชน และข้อมูลเกี่ยวกับความต้องการของผู้เรียน วิธีการศึกษาและรวบรวมข้อมูล อาจทำได้ 2 วิธีคือการศึกษาโดยตรงและการศึกษาโดยอ้อม (สัจฉ อภราพันธ์, 2528)

การประชาสัมพันธ์หลักสูตร ผลการวิจัยพบว่าโรงเรียนทุกโรงเรียนมีการประชาสัมพันธ์หลักสูตรโดยจัดประชุมชี้แจงเกี่ยวกับหลักสูตรให้แก่นักเรียน ครู ผู้ปกครอง โดยหัวหน้ากลุ่ม/หมวดวิชามีส่วนร่วมประชาสัมพันธ์ การประชาสัมพันธ์หลักสูตรเป็นการสร้างความเข้าใจอันดีแก่ผู้ที่เกี่ยวข้องกับการใช้หลักสูตร การที่โรงเรียนมีการประชุมชี้แจงให้นักเรียน ครู ผู้ปกครองได้เข้าใจ นับว่าเป็นวิธีการที่เหมาะสมทำให้ผู้ปกครองได้รับข่าวสารโดยตรง สามารถสนทนาซักถามได้ การจัดประชาสัมพันธ์จึงนับได้ว่าสำคัญและมีความจำเป็นอย่างยิ่งดังที่กัญญา สาธ (2516) กล่าวว่า การประชาสัมพันธ์เป็นการส่งเสริมให้ครูกับผู้ปกครองมีความใกล้ชิดกัน ทั้งนี้เพื่อให้การเรียนการสอนได้ผลดีด้วยความร่วมมือกันทั้งทางโรงเรียนและที่บ้าน ในการประชาสัมพันธ์นั้น ผู้บริหารโรงเรียนและครูควรมีการวางแผนการประชาสัมพันธ์ล่วงหน้า โดยให้ครูทุกคนได้เข้าใจหลัก เทคนิควิธีการประชาสัมพันธ์ ทั้งนี้ในการประชาสัมพันธ์หลักสูตรนั้น ควรต้องทำเป็นระยะ ๆ ติดต่อกันไปและควรใช้ทุกรูปแบบเพื่อให้ผู้รับเกิดความสนใจ

การจัดหาวัสดุหลักสูตร ผลการวิจัยพบว่าโรงเรียนทุกโรงเรียนได้จัดหาวัสดุหลักสูตรไว้สำหรับบริการแก่ครูผู้สอนโดยวัสดุหลักสูตรส่วนใหญ่ได้รับแจกจากกรมวิชาการและจัดซื้อเอง โดยมีหัวหน้ากลุ่ม/หมวดวิชามีส่วนร่วมในการจัดหาวัสดุหลักสูตร การที่โรงเรียนให้บริการวัสดุหลักสูตรและสื่อการเรียนชนิดต่าง ๆ แก่ครูเป็นการถูกต้องดังที่บุญมี เพรชอด (2531) ได้กล่าวว่าการพัฒนาหลักสูตรระดับท้องถิ่น เรื่องการอ่านวสประโยชน์แก่การดำเนินงานวัสดุอุปกรณ์ต่าง ๆ โรงเรียนต้องจัดให้แก่ครู ไม่ใช่ให้ครูแสวงหา หรือจัดทำขึ้นเองเพราะภาระของครูก็มากพอแล้ว

การใช้ทรัพยากรท้องถิ่น ผลการวิจัยพบว่าโรงเรียนส่วนใหญ่มีการใช้ทรัพยากรท้องถิ่น โดยหัวหน้ากลุ่ม/หมวดวิชามีส่วนร่วมโดยเชิญวิทยากรท้องถิ่นมาให้ความรู้แก่ครู มีการเลือกใช้วัสดุที่มีอยู่ในท้องถิ่น การนำเอาทรัพยากรท้องถิ่นมาเป็นปัจจัยประกอบการเรียนการสอน จะช่วยลดภาระในเรื่องงบประมาณซึ่งมีข้อจำกัดลงได้ ดังที่อุทัย บุญประเสริฐ (2525) ได้กล่าวว่า การแสวงหาทรัพยากรท้องถิ่นเพื่อการพัฒนาเป็นสิ่งจำเป็นสำหรับโรงเรียนเป็นอย่างยิ่ง เนื่องจากการสนับสนุนด้านงบประมาณของรัฐบาลจะไม่เพียงพอ สำหรับความต้องการในการพัฒนาโรงเรียน ส่วนที่ขาดแคลนท้องถิ่นหรือชุมชนมีส่วนช่วยได้มาก นอกจากนี้ผู้วิจัยเห็นว่าการที่มีการสำรวจทรัพยากรท้องถิ่นด้วยการกำหนดเป้าหมายไปที่ผู้ปกครองนักเรียนและกรรมการการศึกษาโรงเรียนนั้นนับว่ามีความเหมาะสม เพราะบุคคลดังกล่าวเป็นผู้มีความใกล้ชิดกับโรงเรียนมากกว่าบุคคลกลุ่มอื่น ๆ ในท้องถิ่น ฉะนั้นการให้ความร่วมมือและช่วยเหลือในการให้ข้อมูลย่อมเป็นไปได้มาก ด้านปัญหาที่พบคือวิทยากรท้องถิ่นขาดเทคนิคและทักษะในการถ่ายทอดความรู้ ทั้งนี้อาจเป็นเพราะวิทยากรขาดการฝึกปฏิบัติในด้านนี้ เนื่องจากวิทยากรในท้องถิ่นส่วนใหญ่ อาจหมายถึงข้าราชการ พ่อค้า ช่างนา ชาวจี๊ ชาวจีน ชาวจีน (วิชัย ราชบุรีศิริ, 2524) ดังนั้นในการคัดเลือกวิทยากรในชุมชนเพื่อถ่ายทอดความรู้ให้แก่เด็กเรียนแทนครูนั้น โรงเรียนจำเป็นต้องพิจารณาให้เหมาะสม โดยที่ครูต้องดูแลอย่างใกล้ชิดเพื่อให้ความช่วยเหลือในด้านวิธีการถ่ายทอดให้ความรู้แก่นักเรียน

การนิเทศติดตามผล ผลการวิจัยพบว่าโรงเรียนส่วนใหญ่มีการนิเทศติดตามผลการดำเนินงานพัฒนาหลักสูตรท้องถิ่น โดยการจัดประชุมสัมมนา การสังเกตการสอนและการให้คำปรึกษา แนะนำเป็นรายบุคคล ซึ่งสอดคล้องกับความหมายของการนิเทศการศึกษาที่ Carter V. Good (1959) กล่าวว่าไว้ว่าการนิเทศการศึกษาคือความพยายามทุกอย่างของเจ้าหน้าที่ผู้จัดการศึกษาในการแนะนำครูหรือบุคคลอื่นที่ทำงานเกี่ยวกับการศึกษาให้รู้จักวิธีการปรับปรุงการสอนให้เกิดความเจริญงอกงามทางวิชาชีพ ด้านปัญหาที่โรงเรียนพบ คือ ขาดความรู้และทักษะในการสร้างเครื่องมือนิเทศ ผู้วิจัยเห็นว่าโรงเรียนควรจัดการอบรมให้ความรู้ความเข้าใจแก่ครูโดยเชิญศึกษานิเทศก์มาให้ความรู้ในเรื่องการนิเทศและการสร้างเครื่องมือนิเทศให้แก่ผู้นิเทศต่อไป

การติดตามประเมินผล ผลการวิจัยพบว่าโรงเรียนส่วนใหญ่มีการติดตาม ประเมินผลการสอนของครู โดยส่วนใหญ่จะใช้วิธีการสอบถามจากนักเรียนและครูผู้สอน ซึ่ง ผู้วิจัยเห็นว่าเป็นวิธีการที่ง่าย ประหยัดและไม่ต้องมีการเตรียมการมาก อย่างไรก็ตาม การติดตาม ประเมินผลควรใช้วิธีการหลาย ๆ วิธีมากกว่าวิธีเดียว ดังที่วิชัชชัย ชัยจิระฉายกุล (2529) กล่าวถึงวิธีการประเมินว่าจะไม่มีวิธีหนึ่งวิธีใดเพียงวิธีเดียวที่สามารถนำไปใช้ประเมินผล ในแง่มุมและประเด็นต่าง ๆ ของหลักสูตรได้ ด้านปัญหาการประเมินผลของโรงเรียน พบว่าขาด เครื่องมือสำหรับการติดตามประเมินผล ปัญหาดังกล่าวแก้ไขได้ด้วยการเชิญวิทยากรที่มีความรู้ มาให้คำแนะนำในการสร้างเครื่องมือ เพื่อให้เป็นเครื่องมือที่สมบูรณ์สามารถนำไปใช้ประเมินผล ได้อย่างมีประสิทธิภาพยิ่งขึ้น

2. การดำเนินงานพัฒนาหลักสูตรระดับท้องถิ่น

การปรับปรุงกรรมการเรียนการสอน ผลการวิจัยพบว่า โรงเรียนมีการส่งเสริม ให้ครูปรับปรุงกรรมการเรียนการสอนโดยให้ค่าปรึกษาแนะนำและจัดเอกสารการปรับปรุงกรรมไว้ บริการแก่ครู ผู้วิจัยเห็นว่าการจัดเอกสารประกอบหลักสูตรไว้บริการแก่ครูเป็นหน้าที่ของ ผู้บริหารที่จะต้องจัดหาหรือจัดเตรียมไว้ให้ครบถ้วนเพียงพอ และมีระบบบริการที่ดี การที่ โรงเรียนจัดเอกสารการปรับปรุงกรรมไว้บริการแก่ครู สอดคล้องว่าโรงเรียนให้การส่งเสริม การปรับหลักสูตร โดยมีหัวหน้ากลุ่ม/หมวดวิชา ดำเนินการปรับปรุงกรรมโดยศึกษาหลักสูตร ราชวิชาและจัดทำแผนการสอนให้มกิจกรรมการเรียนการสอนที่เน้นกระบวนการและสอดคล้อง กับความต้องการของท้องถิ่น ซึ่งนับว่าสำคัญยิ่งในการจัดการเรียนการสอน ดังที่ พันทิพา อุทัยสุข (2523) กล่าวว่าควรจัดทำแผนการสอนไว้ก่อนการจัดการสอน เพราะแผนการสอนจะกล่าวถึง แนวการสอน การจัดกิจกรรมเสนอแนะ โดยยึดจุดประสงค์การเรียนรู้และความลิตรวมของ หลักสูตรเป็นหลัก ส่วนปัญหาในการปรับปรุงกรรม พบความสัมพันธ์กันในเรื่องเอกสารการค้นคว้า มีไม่เพียงพอ ซึ่งสอดคล้องกับผลการวิจัยของกองวิจัยทางการศึกษา กรมวิชาการ (2524) ที่ว่า โรงเรียนยังขาดเอกสารหลักสูตรที่ใช้ในการจัดการเรียนการสอน

การปรับหรือเพิ่มเติมรายละเอียดเนื้อหา ผลการวิจัยพบว่าโรงเรียนมีการ ส่งเสริมโค้ชให้คำปรึกษาแนะนำแก่ครูและจัดเอกสารตำราเกี่ยวกับการปรับรายละเอียดเนื้อหา บริการแก่ครู มีการจัดทำแผนการสอนและศึกษาจุดประสงค์ เนื้อหา กิจกรรมและคาบเวลาเรียน ที่กำหนดไว้ในคำอธิบายรายวิชาในหลักสูตรแม่บท ซึ่งสอดคล้องกับแนวปฏิบัติของกรมวิชาการที่ได้ เสนอแนะไว้ในเอกสารการพัฒนาหลักสูตรตามความต้องการของท้องถิ่น (อัคราเนา) ส่วนปัญหา พบว่า ขาดเอกสารในการค้นคว้าและขาดผู้เชี่ยวชาญมาในเนื้อหาวิชามาให้คำแนะนำ ผู้วิจัย ขอเสนอแนะว่า ผู้บริหารควรเชิญบุคคลที่เกี่ยวข้อง เช่น ศึกษานิเทศก์และวิทยากรในท้องถิ่นมาให้ ความรู้แก่ครูในการจัดทำ มีการประสานงานกับแหล่งวิชาการ ชุมชนในท้องถิ่น จัดเตรียมข้อมูล สสนเทศเบื้องต้นที่ใช้ในการพัฒนาหลักสูตรไว้บริการรวมทั้งสนับสนุนงบประมาณในการจัดทำ

การเลือกใช้ ปรับปรุงเพิ่มเติมสื่อ ผลการวิจัยพบว่า โรงเรียนทุกโรงเรียนมีการ ส่งเสริมให้ครูเลือกใช้ ปรับปรุงเพิ่มเติมสื่อโดยจัดรวบรวมสื่อ เอกสารหรือหนังสือที่มีเนื้อหาสาระ เกี่ยวข้องไว้บริการแก่ครู โคชได้รับความร่วมมือจากครูผู้สอนในการดำเนินการ ส่วนปัญหาที่พบ ได้แก่ ขาดข้อมูลสนับสนุนจากการสำรวจรวบรวมสื่อและการสำรวจรวบรวมสื่อยังทำได้ไม่สมบูรณ์ ผู้วิจัยมีความเห็นว่าโรงเรียนควรมีการประสานงานกับกลุ่มโรงเรียน เพื่อดำเนินการจัดตั้ง ศูนย์รวบรวมข้อมูลเกี่ยวกับสื่อการเรียนการสอนที่เกี่ยวข้องกับบริการแก่โรงเรียนและครู และ ให้การสนับสนุนด้านงบประมาณในการจัดทำและปรับปรุงสื่อเพิ่มขึ้นด้วย

การจัดทำสื่อการเรียนการสอนขึ้นใหม่ ผลการวิจัยพบว่าโรงเรียนทุกโรงเรียนมีการ ส่งเสริมให้ครูจัดทำสื่อการเรียนการสอนใหม่ โดยจัดงบประมาณให้ดำเนินการและจัด เอกสารแนวทางการจัดทำสื่อไว้บริการแก่ครู นอกจากนี้โรงเรียนได้จัดทำสื่อโดยวิเคราะห์ จุดประสงค์ของรายวิชา ขอบเขตเนื้อหาสาระ คาบเวลาเรียนที่ปรากฏในหลักสูตร เพื่อ จะได้กำหนดสื่อการเรียนการสอนได้อย่างเหมาะสมและมีประสิทธิภาพ สำหรับการจัดทำ สื่อการเรียนการสอนสิ่งสำคัญคือ งบประมาณในการจัดทำสื่อ ซึ่งโรงเรียนได้ให้การสนับสนุน อย่างไรก็ตามผู้วิจัยมีความเห็นว่า การจัดทำสื่อขึ้นใหม่ โรงเรียนควรนำวิทยากรที่มีอยู่ในท้องถิ่น มาใช้ให้เกิดประโยชน์โดยเฉพาะในเรื่องการทำสื่อขึ้นใหม่ ซึ่งสอดคล้องกับกรมวิชาการ (2524) ได้กล่าวไว้ว่า การนำวิทยากรท้องถิ่นมาใช้นับว่าเป็นส่วนสำคัญในการจัดการเรียนการสอน โรงเรียนควรจัดหาหรือนำเอาวิทยากรที่มีอยู่ในท้องถิ่นมาใช้ให้เกิดประโยชน์มากที่สุด

ส่วนปัญหาที่พบได้แก่ ขาดแหล่งค้นคว้าทางวิชาการและครุมีความรู้เกี่ยวกับการจัดทำสื่อไม่เพียงพอ ผู้วิจัยมีความเห็นว่าโรงเรียนควรส่งเสริมให้ครูเข้ารับการอบรมเกี่ยวกับการผลิตสื่อการสอน ประสานงานกับหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง จัดอบรมเชิงปฏิบัติการในการผลิตสื่อการสอนด้วยวัสดุจากท้องถิ่นซึ่งหาง่ายและราคาถูก ปัญหาขาดแหล่งค้นคว้าทางวิชาการ แนวทางแก้ไขโรงเรียนควรติดต่อกับหน่วยงานกับแหล่งวิชาการท้องถิ่น หรือสถานศึกษาที่อยู่ใกล้เคียงที่มีความพร้อม เพื่อขอความร่วมมือในทางวิชาการต่อไป

การจัดทำเนื้อหา/รายวิชาชั้นใหม่ ผลการวิจัยพบว่า โรงเรียนมีการส่งเสริมให้ครูจัดทำเนื้อหา/รายวิชาชั้นใหม่ โดยเชิญวิทยากรมาบรรยายเกี่ยวกับแนวทางการจัดทำเนื้อหา/รายวิชาชั้นใหม่และจัดสรรงบประมาณสนับสนุนการดำเนินการ ด้านการดำเนินการพบว่าโรงเรียนส่วนใหญ่ไม่ได้ดำเนินการถึงขั้นจัดทำเนื้อหา/รายวิชาใหม่ ส่วนปัญหาที่พบคือขาดแหล่งค้นคว้าทางวิชาการและขาดผู้แนะนำแนวทางการดำเนินงานที่ถูกต้อง ผู้วิจัยมีความเห็นว่า การที่โรงเรียนส่วนใหญ่ยังไม่ได้ดำเนินการถึงขั้นจัดทำเนื้อหา/รายวิชาใหม่นั้น เนื่องจากการพัฒนาหลักสูตรในลักษณะนี้เป็นเรื่องใหม่ต่อการปฏิบัติ ครูส่วนใหญ่ไม่มีความรู้ความเข้าใจดีพอในการจัดทำหลักสูตรชั้นใหม่ เนื่องจากครุมีภารกิจมาก ไม่มีเวลาและไม่ได้เข้ารับการอบรมความรู้เกี่ยวกับการพัฒนาหลักสูตรท้องถิ่น จึงไม่เข้าใจขั้นตอนวิธีการจัดทำหลักสูตรท้องถิ่น ขาดผู้เชี่ยวชาญในเนื้อหาวิชามาให้คำแนะนำแก่ครู เอกสารสำหรับการค้นคว้ามีไม่เพียงพอ ขาดผู้แนะนำแนวทางที่ถูกต้องและชัดเจน ไม่ได้รับการนิเทศจากผู้เกี่ยวข้อง นอกจากนี้จากข้อค้นพบครูส่วนใหญ่ขาดความรู้และประสบการณ์ในการจัดเก็บรวบรวมข้อมูล ครูขาดความรู้และทักษะในการปฏิบัติงาน และขาดแหล่งค้นคว้าทางวิชาการจากเหตุผลที่กล่าวมา ทำให้โรงเรียนส่วนใหญ่ไม่มีการพัฒนาหลักสูตรถึงขั้นการจัดทำเนื้อหา/รายวิชาใหม่ ผู้วิจัยเห็นว่าแนวทางแก้ไขคือ โรงเรียนควรส่งเสริมและพัฒนาครุทุกคนให้มีความรู้ความเข้าใจ รู้ขั้นตอนวิธีการจัดทำหลักสูตรให้สอดคล้องกับความต้องการของท้องถิ่น โดยจัดประชุมชี้แจง จัดอบรมครู จัดประชุมปฏิบัติการ เชิญวิทยากรมาให้ความรู้และข้อแนะนำในการจัดทำ จัดให้มีการนิเทศครู จัดหาวัสดุหลักสูตรและเอกสารต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้องและเป็นประโยชน์ต่อการศึกษาค้นคว้าไว้บริการแก่ครูให้เพียงพอ นอกจากนี้โรงเรียนควรมีการประสานสัมพันธ์กับหน่วยเหนือขึ้นไป ถึงระดับกรมวิชาการโดยเฉพาะศูนย์พัฒนาหลักสูตร ซึ่งมีหน้าที่เสนอแนะแนวทางการพัฒนาหลักสูตรตามความต้องการของท้องถิ่น เพื่อจัดฝึก

อบรมบุคลากรเป็นวิทยากรหลัก และจัดเอกสารเผยแพร่ความรู้ให้แพร่หลายมากกว่าที่เป็นอยู่ ประกอบกับในระดับเขตการศึกษา ควรขยายผลความรู้ในการพัฒนาหลักสูตรออกไปสู่ในระดับจังหวัด กลุ่มโรงเรียนและโรงเรียน รวมทั้งจัดเอกสารเผยแพร่ไปสู่ระดับโรงเรียน ให้กว้างขวางยิ่งขึ้น

การเสนอขออนุมัติหลักสูตร ผลการวิจัยพบว่า โรงเรียนมีการเสนอแนะให้ครูปฏิบัติตามระเบียบกระทรวงศึกษาธิการเพื่อขออนุมัติในการปรับปรุงกรรมการเรียนการสอน การปรับหรือเพิ่มเติมเนื้อหา การปรับสื่อ การจัดทำสื่อใหม่ และการจัดทำเนื้อหา/รายวิชาใหม่ ด้านการดำเนินการปรับปรุงกรรมการเรียนการสอน การปรับหรือเพิ่มเติมเนื้อหา การปรับสื่อ การจัดทำสื่อการเรียนการสอนชั้นใหม่ โรงเรียนส่วนใหญ่ได้ดำเนินการแต่ไม่ได้มีการขออนุมัติให้ถูกต้องตามระเบียบที่กระทรวงศึกษาธิการกำหนด ผู้วิจัยมีความเห็นว่าที่โรงเรียนไม่ได้ดำเนินการขออนุมัติตามระเบียบเนื่องจากโรงเรียนส่วนใหญ่ขาดการติดตาม กำกับ ดูแล อย่างใกล้ชิดและผู้ปฏิบัติเองขาดความรู้ความเข้าใจในวิธีปฏิบัติที่ถูกต้อง แนวทางแก้ไขคือ โรงเรียนควรชี้แจง ทำความเข้าใจและให้คำปรึกษาแนะนำแนวทางปฏิบัติที่ถูกต้องแก่ครู และมีการติดตามผลการปฏิบัติอย่างใกล้ชิด ส่วนปัญหาที่พบจากการดำเนินการขออนุมัติการปรับปรุงกรรมการเรียนการสอน การปรับหรือเพิ่มเติมเนื้อหา การปรับสื่อ และการจัดทำสื่อการเรียนการสอนชั้นใหม่ ได้แก่ความล่าช้าในการดำเนินการและขั้นตอนการดำเนินการไม่ชัดเจน ผู้วิจัยเห็นว่าปัญหาความล่าช้าในการดำเนินการ เนื่องจากระเบียบปฏิบัติที่กระทรวงศึกษาธิการกำหนดไว้มีลำดับขั้นตอนตั้งแต่ระดับล่างจนถึงผู้มีอำนาจในการอนุมัติมีหลายขั้นตอนมากเกินไป ทำให้เกิดความล่าช้า แนวทางแก้ไขคือกระทรวงศึกษาธิการควรปรับลดขั้นตอนให้กระชับขึ้นเท่าที่จำเป็นเพื่อให้เกิดความคล่องตัวมากขึ้น ส่วนปัญหาขั้นตอนการดำเนินการไม่ชัดเจน ผู้วิจัยเห็นว่าโรงเรียนควรศึกษาเอกสารการพัฒนาหลักสูตรท้องถิ่นให้มีความรู้ ความเข้าใจอย่างถ่องแท้ ลึกซึ้งและจัดทำเอกสารเผยแพร่ และมีการประชาสัมพันธ์ให้กับครูในโรงเรียน ได้รู้และเข้าใจในรายละเอียด วิธีปฏิบัติที่ถูกต้องตามที่กระทรวงศึกษาธิการกำหนด ทั้งนี้อาจเชิญวิทยากรจากกรมวิชาการหรือศึกษานิเทศก์มาให้ความรู้ความเข้าใจที่ถูกต้องต่อไป

ข้อเสนอแนะในการวิจัยครั้งนี้

จากข้อค้นพบที่ได้จากการวิจัย ผู้วิจัยขอเสนอแนะแนวทางแก่หน่วยงานและบุคคลที่เกี่ยวข้อง ดังต่อไปนี้

1. กรมสามัญศึกษาและกรมวิชาการ ซึ่งมีหน้าที่ในการจัดการศึกษา ควรมีการดำเนินการในด้านต่าง ๆ ดังนี้

1.1 ควรดำเนินการจัดทำเอกสาร คู่มือแนวทางการพัฒนาหลักสูตรตามความต้องการของท้องถิ่น เผยแพร่ไปยังหน่วยงานที่เกี่ยวข้องโดยเฉพาะระดับโรงเรียนให้แพร่หลายมากขึ้น

1.2 ควรจัดการอบรมให้ความรู้เกี่ยวกับการพัฒนาหลักสูตรท้องถิ่นในโรงเรียนให้แก่ผู้บริหาร ครูผู้สอนและผู้มีส่วนเกี่ยวข้องกับการดำเนินการพัฒนาหลักสูตรท้องถิ่นอย่างทั่วถึง

1.3 หน่วยงานเจ้าสังกัดควรให้การสนับสนุนงบประมาณในเรื่องการพัฒนาหลักสูตรท้องถิ่นเป็นการเฉพาะ เพื่อความคล่องตัวในการดำเนินการ

2. ระดับโรงเรียน

2.1 ควรส่งเสริมและสนับสนุนให้ครูเข้ารับการอบรมเพื่อเพิ่มความรู้เกี่ยวกับการพัฒนาหลักสูตรท้องถิ่น

2.2 ควรส่งเสริมสนับสนุนด้านเอกสาร แหล่งค้นคว้าทางวิชาการ ตลอดจนให้บริการด้านวัสดุ เอกสารประกอบหลักสูตรแก่ครูอย่างทั่วถึง

2.3 ควรติดต่อประสานงานกับแหล่งวิชาการ สถานประกอบการ สถานประกอบอาชีพในชุมชน เพื่ออำนวยความสะดวกแก่ครูในการจัดการเรียนการสอน

2.4 ควรจัดให้มีการสำรวจแหล่งทรัพยากรท้องถิ่นไว้เป็นข้อมูลเบื้องต้น

2.5 ควรจัดประชุมชี้แจงให้ครูทุกคนทราบนโยบายของโรงเรียนเกี่ยวกับการจัดทำและพัฒนาหลักสูตรท้องถิ่น

2.6 ควรให้ครูผู้สอนในแต่ละกลุ่มวิชา ศึกษาหาความรู้เกี่ยวกับการพัฒนาหลักสูตรท้องถิ่นและจัดเตรียมเอกสารที่เกี่ยวข้องกับการพัฒนาหลักสูตร

ข้อเสนอแนะสำหรับการวิจัยครั้งต่อไป

1. ควรมีการวิจัยสภาพและปัญหาการพัฒนาหลักสูตรในโรงเรียนมัธยมศึกษา สังกัดกรมสามัญศึกษา เขตการศึกษาต่าง ๆ แล้วเปรียบเทียบเพื่อหาแนวทางการดำเนินการที่เหมาะสมต่อไป
2. ควรมีการวิจัย การศึกษาลักษณะการจัดทำรายวิชาที่เหมาะสมกับท้องถิ่นในโรงเรียนมัธยมศึกษา สังกัดกรมสามัญศึกษาในโอกาสต่อไป

ศูนย์วิทยทรัพยากร
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย